

**Святослав Мазурик,**  
аспірант Тернопільського національного  
економічного університету

## ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ В ПРОКУРОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Досліджено загальні положення інформаційного забезпечення органів прокуратури України в сучасній державі, особливості та класифікації інформації в прокурорській діяльності. Розроблено авторське визначення інформаційного забезпечення, розкрито його особливості, визначені види інформації, якими оперує прокурор.*

**Ключові слова:** прокуратура України, інформаційне забезпечення, функції, повноваження, форми діяльності, види інформації.

**Мазурик С. В.**

**Понятие информационного обеспечения и классификация информации в прокурорской деятельности**

*Исследовано общие положения информационного обеспечения органов прокуратуры Украины в современном государстве, особенности и классификацию информации в прокурорской деятельности. Разработано авторское определение информационного обеспечения, раскрыто его особенности, определено виды информации, которыми оперирует прокурор.*

**Ключевые слова:** прокуратура Украины, информационное обеспечение, функции, полномочия, формы деятельности, виды информации.

**Mazurik S.**

**Concept of information support and classification of information in prosecution activity**

*The article investigates the general provisions of information support of the prosecution of Ukraine in the modern state, characteristics and classification of information in the prosecution activity. It is designed to ensure the author's definition of information disclosed its features, as well as certain types of information, which operates prosecutor.*

**Keywords:** prosecutor of Ukraine, information, functions, powers, forms of activity, types of information.

**Актуальність статті.** Інформація в якості об'єкта наукового дослідження у сучасному світі є досить поширеним явищем. З'являються теорії та концепції використання інформації та інформаційного забезпечення майже в усіх суспільних та державних процесах, аргументується та доводиться важливість інформатизації функціонального наповнення фактичного кожного виду діяльності, адже формування інформаційного суспільства в Україні неупинно вимагає наукового супроводження правильного та раціонального застосування інформаційних можливостей. Крім того, багато державних процесів неможливо уявити без інформаційного підкріплення. Інформація як відомості або повідомлення про події і факти здавна циркулювала в суспільстві, будучи одним із засобів спілкування, оволодіння знаннями, освіти, виховання, супроводу руху товарів і послуг, свідчення про укладені угоди, вирішення суперечок, підтвердження подій і фактів [1, с. 267]. Як справедливо зазначає К. Беляков, в «інформаційній складовій» сучасного права України останнім часом досить широко вживаються визначення і терміни, поява яких зумовлена стрімкими темпами науково-технічного розвитку, впливом процесу інформатизації та інформаційних технологій на соціальну діяльність, становленням інформаційних відносин і, нарешті, формуванням міжгалузевих наукових знань [2, с. 69]. Запобігання злочинності та правоохоронна діяльність в цілому – це складний механізм, який пов'язаний зі значними інформаційними потоками та існуванням течій протистояння правоохоронних, з одного боку, з іншого – різних злочинних структур. Однак сучасні способи, за допомогою яких здійснюється означене протистояння, прямо пов'язані з ефективним використанням різних видів інформації. Отже, головна мета цієї статті є – розгляд загальнотеоретичних питань методологічного характеру про сучасне розуміння інформації, інформаційних процесів в правоохоронній діяльності і визначення на цій основі особливостей та змісту інформації в діяльності органів прокуратури.

**Стан дослідження.** Питання правового забезпечення діяльності прокуратури України були предметом наукових досліджень М. Косюти, В. Малюги, І. Марочкіна, М. Мичка, О. Михайленка, В. Підгородинського, М. Потєбенька, Є. Поповича, М. Руденка, Н. Рибалки, В. Сухоноса, П. Шумського, М. Якимчука та ін.

Нормативне визначення інформації закріплене в Законі України «Про інформацію». Слід також зазначити, що норми ст. 1 означеного закону зазнали трансформації: інформація визначалась як «документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому середовищі», а в подальшому – в якості «будь-яких відомостей та/або даних, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [3]. З цього приводу С. Бабалик зазначає, що інформація має бути документованою або публічно оголошеною, тобто бути якимось чином вираженою, закріпленою на матеріальних носіях або донесеною до свідомості тієї чи іншої людини [4, с. 20]. Проаналізувавши наукові джерела (див., наприклад, [5], [6], [7], [8], [9]), можемо узагальнити наступне: інформацію в діяльності органів прокуратури слід визначати як видову категорію по відношенню до інформації правоохоронних органів. Необхідно вказати, що інформація в правоохоронній діяльності має специфічне, але принципове та суттєве значення. Однак аналіз наукових розробок у сфері правоохоронної діяльності та правоохоронної системи засвідчує, що інформація розглядається в першу чергу в контексті інформаційного забезпечення правоохоронної системи та діяльності, або захисту інформації від протиправних посягань тощо. Сама ж інформація залишається тільки складовою процесу забезпечення або ресурсом.

Розглядаючи поняття інформаційного забезпечення, Р. Калужний, В. Шамрай виділяють три основні його значення:

- забезпеченість системи управління відповідною множиною інформації;
- діяльність, пов'язану з організацією збору, реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання і представлення інформації;
- діяльність щодо формування цілеспрямованої суспільної й індивідуальної свідомості суб'єктів суспільних відносин щодо управління у конкретній сфері суспільних відносин (у сучасній літературі ця сутність визначається такими категоріями, як: реклама, паблік-релейшиз, формування суспільного іміджу суб'єкта управління, інформаційні операції, інформаційна боротьба, пропаганда і контрпропаганда тощо) [10], [11, с. 45–46]. Нам імпонує такий підхід як такий, що з організаційно-правової (а не технологічної) сторони комплексно розкриває основні напрямки розуміння змісту інформаційного забезпечення, яке може бути застосоване і до діяльності правоохоронних органів зокрема. З іншого боку, згадана авторська позиція на розуміння категорії «інформаційне забезпечення» вбачається нами дещо неповним, адже воно залишає поза увагою питання інформаційної безпеки, правового забезпечення використання різних видів інформації, процесів інформатизації тощо.

Щодо специфікації діяльності прокуратури, то варто відмітити визначення Л. Пріня, який під інформацією в системі прокуратури розуміє сукупність відомостей, які відображають усі її складові щодо виконання завдань, які стоять перед прокуратурою, а також дані, що характеризують стан дотримання законів [12, с. 81]. Таке визначення, на наш погляд, не відображає в повній мірі змістовну частину інформації, зосереджуючись тільки на її призначенні. За аналогією із позицією І. П. Катеринчука про те, що цілі діяльності правоохоронних органів мають детермінувати мету інформаційного забезпечення діяльності останніх. При цьому такі цілі мають розглядатися системно, генеральною метою тут виступає мета діяльності правоохоронних органів, а мета інформаційного забезпечення є похідною від неї і підтримуючою за своєю сутністю [13, с. 79]. Також деякі вчені, які досліджували значення інформації в різних суспільних сферах, виділяли завдання, які виконує інформація в управлінні, а саме: є специфічною формою взаємозв'язку, взаємодії компонентів системи, а також системи в цілому з навколишнім середовищем; обслуговує всі рівні та функції управління – від підготовки та прийняття рішення до підведення підсумків виконання; є безпосередньою причиною, яка визначає вибір системною того чи іншого варіанта поведінки, переведення системи в новий стан, що забезпечує її рух до заданої мети [14, с. 77–78].

Ми зазначаємо, що цілі прокурорської діяльності повинні детермінувати її інформаційне забезпечення. Але, якщо діяльність органів прокуратури в більшій мірі реалізується через її функції (а відповідно, для прокуратури більш актуальним є інформаційне забезпечення реалізації її функцій), то не слід забувати про те, що сама діяльність органів прокуратури не обмежується її функціями. Мова йде про організацію управління в прокуратурах відповідних рівнів, забезпечення роботи аналітичних підрозділів, відповідальних за відкритість органів прокуратури, інформатизацію процесів управління.

Узагальнення теоретичного масиву (наприклад, [15], [16], [17], [18], [19] та ін.) надає нам можливість зробити узагальнення і визначити інформаційне забезпечення діяльності органів прокуратури в якості комплексного явища, яке:

- створює систему інформаційних ресурсів органів прокуратури, які формують можливості для здійснення організаційних заходів, пов'язаних із досягненням цілей прокуратури та реалізацією її функцій;

– спрямоване на організацію збору (отримання), реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання та використання інформації (в якості сукупності даних, які є актуальними для прокурорської діяльності), а також дотримання режиму безпеки інформації;

– формує передумови для правильного сприйняття суспільством прокурорської діяльності шляхом надання для громадськості повної, достовірної та своєчасної інформації про процеси, які відбуваються в системі прокуратури, її досягнення, невдачі, а також своєчасне отримання зворотного посилу (feedback) від інститутів громадянського суспільства про напрямки покращення діяльності.

Здійснивши узагальнення теоретичних питань інформаційного забезпечення, спробуємо здійснити наукову розробку видів інформації та класифікувати її за різними критеріями.

Нормативний розподіл видів інформації за змістом здійснений у ст. 10 Закону України «Про інформацію», яка передбачає такий розподіл: інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова інформація; правова інформація; статистична інформація; соціологічна інформація; інші види інформації [3]. Таким чином, за критерієм нормативності та змістом інформація органів прокуратури може бути розподілена на правову, статистичну та соціологічну.

Відповідно до ст. 11 означеного закону, інформація про фізичну особу (персональні дані) – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини. До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження [3]. З метою забезпечення виконання вимог означеного закону та Закону України «Про захист персональних даних», відповідно до Типового порядку обробки персональних даних, керуючись положеннями Закону України «Про прокуратуру», був розроблений та впроваджений наказ №77, Генерального прокурора України від 26 липня 2014 року, яким були затверджені Порядок обробки персональних даних в інформаційній (автоматизованій) системі «Єдиний реєстр досудових розслідувань» та Порядок обробки персональних даних у базі персональних даних «Кадри органів прокуратури України» [20]. Метою обробки персональних даних у ЄРДР є: забезпечення обліку кримінальних правопорушень та прийнятих під час досудового розслідування рішень, осіб, які їх учинили, та результатів судового провадження; оперативного контролю за додержанням законів під час проведення досудового розслідування; здійснення аналізу стану та структури кримінальних правопорушень, вчинених у державі [20]. Таким чином, якщо мова йде про персональні дані та забезпечення їхнього захисту, то в діяльності прокуратури можна відзначити два основні напрямки:

– збереження персональних даних в під час кримінального провадження (та роботи в ЄРДР);

– збереження персональних даних в під час організації кадрової роботи в підрозділах різного рівня.

Крім того, прокурор зобов'язаний не розголошувати й іншу інформацію про фізичну особу, яка стала йому відома під час реалізації функцій прокуратури. Мова йде про представницькі повноваження прокурора (інформація, яка використовується в представництві), підтриманні державного обвинувачення, здійснення нагляду за місцями несвободи.

Ст. 17 Закону України «Про інформацію» передбачає, що правова інформація – будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо [3]. Таким чином, можемо зробити припущення, що у вузькому розумінні правова інформація органів прокуратури передбачає відомості про:

– структуру та повноваження, внутрішні управлінські процеси, адміністративні процедури в структурних підрозділах та Генеральній прокуратурі України;

– процес реалізації основних напрямів прокурорсько-слідчої діяльності;

– основи професійної етики та поведінки працівників прокуратури;

– організацію та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань;

– проведення конкурсу на зайняття посад у місцевих прокуратурах.

Широке розуміння правової інформації органів прокуратури пов'язане з її нормативним визначенням і характеризується значним масивом інформації, яка з одного боку розкриває засади правового регулювання діяльності органів прокуратури, з іншого – надає уявлення про функціонування останніх через сукупність інформаційних матеріалів та процесів.

Ст. 18 Закону України «Про інформацію», передбачає, що статистична інформація – документована інформація, що дає кількісну характеристику масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства [3]. Офіційна статистична інформація Генеральної прокуратури України зводиться до інформації: про роботу прокурора; про роботу органів досудового розслідування; про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом; про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування; про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення; про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності; про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями.

Ст. 19 Закону України «Про інформацію», передбачає, що соціологічна інформація – будь-які документовані відомості про ставлення до окремих осіб, подій, явищ, процесів, фактів тощо. Здійснення аналітичних заходів у сфері протидії правопорушенням неможливе без використання даних соціологічних досліджень. Отримання відповідної соціологічної інформації дозволяє органам прокуратури в повній мірі реалізувати власні загально попереджувальні та спеціально попереджувальні повноваження та ефективно організувати діяльність у сфері запобігання правопорушенням, що додаткового характеризує прокуратуру в якості центрального правоохоронного органу.

Крім того, інформація яка використовується в органах прокуратури, може бути розподілена за наступними критеріями:

- за режимом доступу: загальнодоступна та інформація з обмеженим доступом;
- за функціональним забезпеченням: інформація, яка необхідна для виконання функцій прокуратури:
  - інформаційний масив, необхідний для підтримання державного обвинувачення в суді;
  - інформаційне забезпечення представництва інтересів громадянина або держави в суді;
  - інформація, необхідна для нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативнорозшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
  - інформаційне забезпечення нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;
- за використанням у певній сфері діяльності прокуратури: інформація в сфері кримінального провадження та інформація поза кримінальним провадженням;
- за спрямованістю інформаційного впливу: інформація потрібна для управління, організації, аналітичної роботи, забезпечення процесуального керівництва, здійснення наглядових заходів тощо;
- за формальним закріпленням: інформація, яка міститься у письмових вказівках, актах прокурорського реагування, управлінських документах тощо;
- за нормативним характером: інформація, яка закріплена в загальнообов'язкових нормативних документах; інформація, яка закріплена в документах обмежених за колом виконавців тощо;
- за спрямовуючим впливом: методичні рекомендації, які затверджені науково-методичною радою Генеральної прокуратури України, інформаційні узагальнення тощо.

### Список використаної літератури

1. *Беляков К. Управление и право в период информатизации: моногр. / Беляков К. – К. : КВІЦ, 2001. – 308 с.*
2. *Беляков К. Інформаційне право: аналіз термінологічно-понятійного апарату / К. Беляков // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2007. – В. 3. – С. 67–79.*
3. *Закон України «Про інформацію»: №2657-ХІІ від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. – № 48. – Ст. 650.*
4. *Бабалик Є. Адміністративно-правові основи інформаційного забезпечення митних органів в Україні : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Є. Бабалик. – Одеська національна юридична академія, 2010. – 196 с.*
5. *Сировой О. Організаційно-правові засади управління інформаційними ресурсами органів внутрішніх справ України. : дис ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / О. Сировой.. – Харків, 2006. – 218 с.*
6. *Нестеренко О. Право на доступ до інформації в Україні: конституційно-правовий аспект : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / О. Нестеренко – Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Харків, 2008. – 239 с.*
7. *Брижко В. Про узгодженість понять у сфері інформаційного права / В. Брижко // Правова інформатика. – 2009. – № 1. – С. 39–45.*

8. Новицький А. Інформаційне суспільство та Інтернет /А. Новицький // Організаційно-правове забезпечення електронного оподаткування: зб. тез. – Ірпінь : Національний ун-т державної податкової служби України, 2008. – С. 62.
9. Соснін О. Проблеми регулювання суспільних правовідносин в інформаційній сфері / О. Соснін // Держава і право: зб. наук. пр. Юрид. і політ. науки. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – Вип. 18. – С. 495–502.
10. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики : моногр. / Р. Калюжний, В. Шамрай, М. Швець, В. Гавловський, М. Гуцалюк, Р. Ковпак, В. Цимбалюк, Ю. Яцишин, А. Ластовецький; за ред. Р. Калюжного, В. Шамрая – К. : Акад. ДПС України, 2002. – 296 с.
11. Бродовський В. Інформаційне забезпечення діяльності дільничного інспектора міліції : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», К., 2011. – 209 с. С. 45–46.
12. Прінь Л. Інформаційно-аналітичне забезпечення – передумова планування роботи / Л. Прінь // Вісник прокуратури. – 2006. – № 4. – С. 81-85.
13. Касьяненко М. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України : навч. посібн. / М. Касьяненко, М. Гринюк, П. Цимбал. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – 229 с.
14. Бовкун Є. Принципи та форми інформаційного забезпечення боротьби з корупцією в органах Державної податкової служби України / Є. Бовкун // Право і безпека. – №3 (35). – 2010. – С.151–156.
15. Бурило Ю. Нормативно-правове регулювання державного управління інформаційною сферою / Ю. Бурило // Юридична Україна. – 2007. – № 9. – С.24–29.
16. Ієрусалимов І. Інформаційне забезпечення використання науково-технічних досягнень у розслідуванні злочинів : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Ієрусалимов І. – К., 1998. – 149 с.
17. Система інформатизації правоохоронної діяльності / за ред. В. Дурдинця, М. Швеця. – К. : НДЦПІ АПрН України, 2007. – 382 с.
18. Субіна Т. Питання щодо проблем з'ясування сутності інформації та інформаційного простору як нових чинників суспільних правовідносин / В. Шкарупа, Т. Субіна // Правова інформатика. – 2005. – №2 (6). – С. 8–12.
19. Порядок обробки персональних даних в інформаційній (автоматизованій) системі «Єдиний реєстр досудових розслідувань»: Наказ Генерального прокурора України №77 від 26 липня 2014 року.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2016.